

Det tidlige sprog 3-6 år

– sæt ord på verden

BOSNISK

Sæt ord på verden

Jezik nije nesto specijalno-ali je dio svega toga,sto mi napravimo...

Formulisi rjecima svijet- svijet u vidu rijeci

Znate li

- da djeca, koja susrecu mnogo rijeci, uce mnogo rijeci?
- da se spektar rijeci razvija sa velikom brzinom od 3-6 godina starosti?
- da se rastojanje izmedju djece, koja poznaju mnogo rijeci, i djece koja poznaju nekoliko rijeci, sa starosti povecava.I sto se prije spektar rijeci stimulise, to je bolje za dijete!!
- da je jasna povezanost izmedju tog broja rijeci, jedno 3- godisnje dijete poznaje i dječije razumjevanje citanja sa 16 godina?

Učenje kroz zajednicke događaje u kući

Dijete se radja kako sa znatizeljnoscu tako i sa paznjom prema svijetu.

Ali usmjerenost ka paznji

- to sto vidi
- cula
- otkriva
- dozivljava

ono vaznije i uzbudljivo- to je nesto sto dijete uci od odraslih osoba.

Sto vise situacija sa zajednickom paznjom, koje ispunjavaju djeciju svakodnevnicu, to brze dijete stice nove rijeci.

“Odrasla osoba objasnjava”

Znatizeljni roditelji objasnjavaju o svemu:
Sada morate vidjeti, sada moras cuti!“Ovaj ovdje jez
je spavao cijelu zimu, zato...”,Ovaj ovdje limunasti
leptir je sjedio gore ispod krova u supi,i sada
se pojavljuje da bih...”

Učenje kroz zajednicke događaje u kuci

Bez paznje, nema učenja!

- Djeciju paznju privlaci lako, to sto je raznobojno, iznenadjujuce, glasno i primjetno.
- Pobrini se da je vazna informacija jasna i vidljiva i ne ugrozena "bukom", kako za usi ili oci. Naprimjer ugasi tv, kada citate price.
- Pomozi svom djetetu da koristi resurse na ono, sto je vazno!

Rijeci i formiranje pojmova

Jezik djeteta prije škole- od "ovdje i sada" do "tamo i tu"

U starosti od 0-3 godine je djeciji jezik promijenjen u " ovdje –i – sada – situacijama":Ono sto smo sada zapoceli,ono sto mozemo vidjeti sada,ono sto mozemo osjetiti sada.

U starosti od 3- 6 godina uci dijete koristiti svoj jezik varijabilno u razlicitim situacijama.

Jezik se u najvecoj mjeri odnosi na price o radnji, aktivnostima, osobama, koje je dijete dozivjelo ili ce kasnije dozivjeti.

U starosti od 3- 6 godina istrazuje dijete djeciji svjet maste i prica o radnjama i osobama, koje nikad nisu dozivjeli.

- Ti ces kao roditelj pocinjati da primjecujes djecije
- viceve
- fantaziju o buducnosti
- dnevne snove o proslosti

Laganje, varanje, prevara za zabavu ce biti u fokusu.

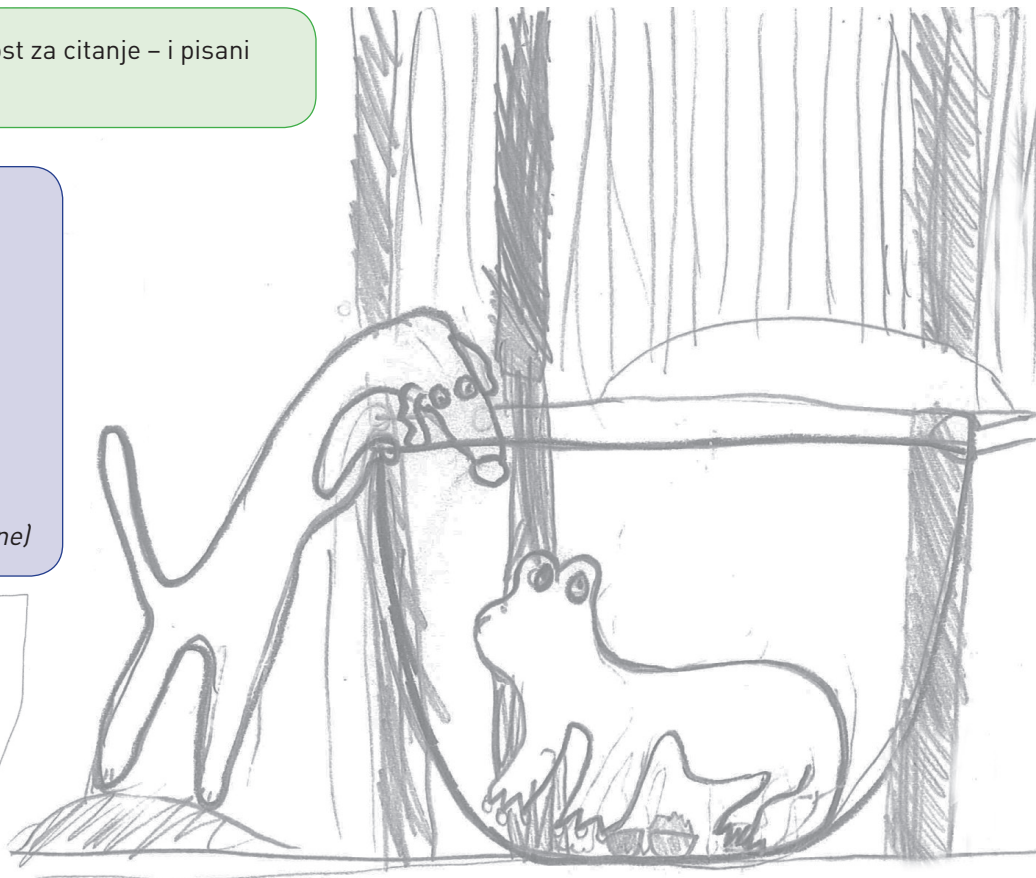
Rijeci i formiranje pojmova

"Tamo i tu"- radnje grade most za citanje – i pisani jezik.

Jedna mala priča -4 godine dijete

Jedna zaba.Tamo sjedi dole u jednom..... Hm posudi.On spava sa jednim psom.On je unutra u svojoj kuci. Jedan dječak..... I jedan krevet..... I pas.Dječak i pas.On ga uzima gotovo za glavu.

(Frieda, 4 godine)

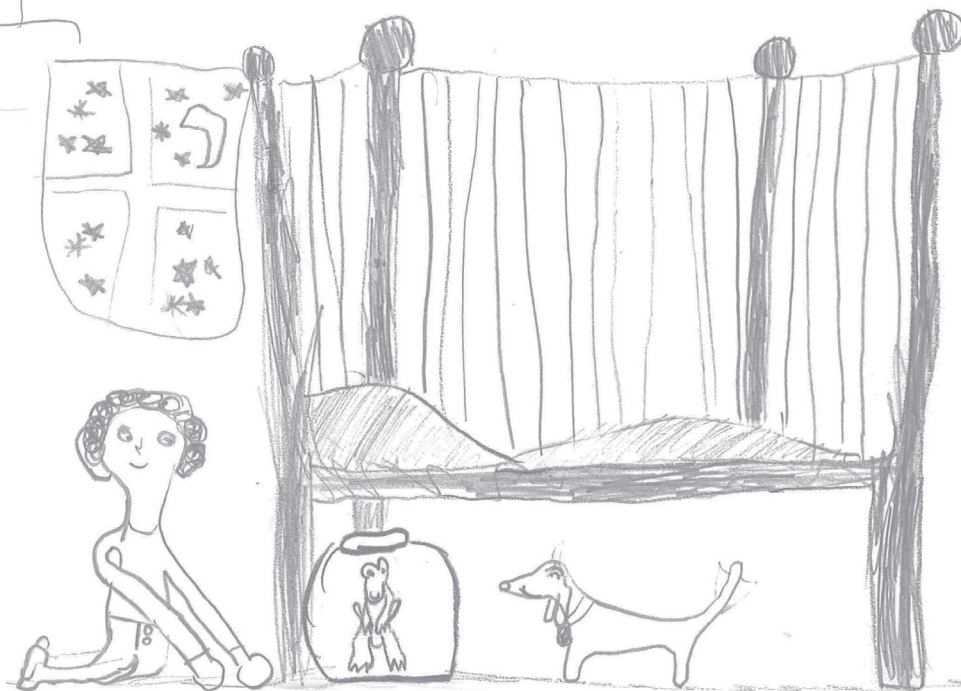
Rijeci i formiranje pojmova

Jedna mala priča- 6 godina dijete

Tako gleda on dole ispod tamo klade. Zatim tu je zaba i cijeli niz ocito. Onda on kaže dovidjenja zaba i ide on kući sa svojom zabom.

(Jens- 6 godina)

Rijeci i formiranje pojmova

Cinjenice

Jezik se uci utvrdjenim rutinama

Mi moramo cuti jednu rijec cirka 60 puta, prije nego sto nam se to ne ucvrsti. Neki moraju da cuju 500 puta , dok drugi moraju samo cuti 10 puta.

Dijete mora da cuje rijeci mnogo puta, prije nego sto postanu aktivni dio njegovog spektra rijeci.

Rijeci i formiranje pojmova

Jezik se uci koristeci ga

Ti mozes koristiti dnevne rutine kuci za

- pomaganje tvom djetetu u učenju novih rijeci. Reci sam rijeci jasno.
- ukljucivanje tvog djeteta u tvoje aktivnosti kuci i pricati zajedno o njima.
- pomaganje djetetu u izrazavanju rijeci za osjecanja
- izrazavanju rijeci zajedno na nove nacine, npr. "pipa – voda iz slavine". Pricaj o tome , sta to znaci.
- Igranje igri kao lutrija od slika
- ukljucivanje djeteta u razgovore i planiranje aktivnosti familije.
- potaknite dijete da opravda svoje prijedloge
- prepustiti djetetu da objasni pravila igre za igranje i igru
- pricati sa djetetom o znacanju rijeci
- pokazati djetetu kako se koristi bilten i internet.

Rijeci i formiranje pojmova

Dvojezicno dijete

Jedan dobar maternji jezik, je jaka polazna tacka, da bi vase dijete moglo nauciti novi jezik.

Jedan razvijen maternji jezik zahtijeva, da vi kao roditelji pricate taj jezik, koji dolazi spontano i koji je mnogo prirodan za vas.

U vasem dječijem poznavanju drugog jezika, cete sigurno dozivjeti da dijete mijesa jezike u jednom periodu. To je potpuno prirodno i to je rezultat, da je dijete punom parom u toku upoznavanja novog jezika.

Ako je vase dijete startovalo u vrtic i ima jedan period, gdje je mnogo mirno jezički, to je potpuno normalno. Dijete koristi svoju energiju u slusanju i ocitavanju novog jezika, koje ce kasnije koristiti kao drugi jezik u komunikaciji.

Pokazi zainteresovanost i budi znatizeljan na novi jezik vaseg djeteta.

Måltider og sprog

Koje se rijeci uce, kada trebamo kupovati?

Supermarket, mesar, povrce, naprijed, kuci, voziti bicikl, voziti u autu, staviti robu u auto, staviti robu na traku, platiti

Koje rijeci se uce , kada pripremamo hranu?

- Guliti, kuhati, peci, sjeckati, rezati u komade, staviti dole u, staviti gore u.

Koje rijeci se uce kada se sto mora postaviti, i kada se mora jesti?

Sit, gladan, na, sa strane, iza ispred, gore, na desno, na lijevo.

Taj dnevni dialog

Djeca u starosti od 3- 6 godina razvijaju jezik u uskoj povezanosti između riječi i situacija, i imaju poteškoća da razumiju

- duge rečenice
- duga objašnjenja, npr. u konfliktima
- ironiju, sarkazam i igru riječi

Djeca u starosti od 3- 6 godina ne kazu sami, kada ne razumiju. Tek oko 5 godina starosti počinju da su u stanju istaknuti nesporazume.

Det tidlige sprog · 3-6 år

Taj dnevni dialog

**Primjer odraslog jezika,
koji može biti težak za razumijevanje.**

"Do djavola, jesi ustao pogresnom nogom iz kreveta,
danas"

"Je li se neko pomokrio na tvoju hranu"

"Izgoriti"

Dobri primjeri za igru

Naprijed- nazad- igra.

Neke igre cine veliku sreću, kada se igraju sa mamom i tatom: Mama sjedi u fotelji i glumi kraljicu, a otac stoji na podu. Mama komanduje iz stolice "Može li stati ispred tate?" "Mozes se popeti preko oca?" "Mozes puzati ispod oca?" "Mozes li stati iza oca?" Ovdje je fokus na prijedloge, koji su vazni za upoznavanje djeteta.

Dobri primjeri za igru

Bomba- igra.

Navijemo sat od jajeta, stavimo u jednu kesu i predložimo jednu odredjenju rijec npr. Suma.

Sada moraju svi u familiji reci jednu rijec , koja se odnosi na sumu, sve dok sat ne zazvoni.

Onaj koji ima kesu, kada sat zazvoni, dobija pravo da odluci o sljedecoj rijeci.

Dobri primjeri za igru

Mozes li pogoditi, sta ja razmislljam?

“Mozes li pogoditi, sta ja razmislljam” je jedna igra , koja se moze igrati svugdje u autu na biciklu, i kuci. Igra je jednostavna, i sastoji se u tome da dijete treba da pogodi, sta odrasli razmisllja. Vazno je izabrati jedan predmet, koji je u dječijem vidnom polju, ako dijete nije staro. Primjer moze biti: “Ono sto ja razmislljam je nesto, mozes vidjeti samog sebe u (ogledalu).”

Prati moje instrukcije

Mozes naprimjer sakriti malog medvjedica , na jedno neocekivano mjesto i mjenjati se u pricanju gdje je medvjedic. Naprimjer medvjedic sjedi na ulazu u kupatilo ili u latici broj 3 u kuhinji. Poslije toga moze dijete sakriti medvjedica i reci, gdje odrasli treba da ga traze.

Dobri primjeri za igru

Graditi kule u boji

Mnoga djeca vole male izazovne zadatke. Ova igra ima za fokus da dijete zna boje i da može da prati majcino ili očevo uputstvo. Imate potrebu za jednom većom knjigom a isto tako 2 puta 5 kocki u različitim bojama, koje se mogu složiti. Prije starta se objasni ukratko: "Ti dobijes jednu zutu, jednu crvenu, jednu zelenu, jednu bijelu i jednu plavu kocku, (provjeri da li tvoje dijete zna boje) Sada pomjeramo veliku knjigu naprijed, tako da možemo graditi tajno. Ja također moram da gradim. Sad moramo da gradimo, kako ja kazem (ja sam dirigent). Je li si spreman? Stavi prvo plavu - stavi crvenu odozgo - bijelu ispod plave i tako dalje. Kada su sve kocke iskoristene, pomjeras knjigu i gledas, da li su kule u boji jednake. To je jedna zabavna igra i ponekad kule u boji nisu jednake.

Rime, napjevi i igra sa jezikom

Djeca uče lakše citati, ako poznaju jezičke zvukove i ako može da ih primjeti.

O rimi

Rimovanje, znaci da treba slusati male razlike zvukova izmedju rijeci i slusati sta se rimuje i pase zajedno.

Rime i napjevi jacaju djeciju paznju u oblikovanju jezika i djeca sticu dobru jezikku osnovu za kasnije učenje citanja.

Rime, napjevi i igra sa jezikom

Boble Ovako mozes podrzati svoje dijete u primjecivanju jezikkih zvukova

- Pjevaj pjesme koje tvoje dijete uci napamet i koje moze pjevati sa velikom sigurnoscu.
- Igraj se sa rijecima, koje se rimuju
- Pravi zabavne rime, takodje glupe rime kao høne- pøne.
- Pricati unatrag , kao u Kaj i Andrea, naprimjer ako ti kazes vodasand, unatrag je sodavand.
- Pronadji rijeci koje pocinju sa istim zvukom, npr. Mille startuje sa istim zvukom kao (mor)mama
- Tvoje dijete stoji za kuhinjskim stolom i ceka na jedan komad kolaca, i kaze iznenada kage(kolac)- lage. Ti si u igri i potvrdujes djetetu sa odgovorom: Vidi sada ces dobiti stykke(komad)- pøkke!!

Rime, napjevi i igra sa jezikom

Dramatiziranje rime

Tekst je lagan i ritam je dobar u Peter Anker. To daje djetetu dobit da se igra Peter Anker, da se vise otvori , pita i odgovara.

Klap, tramp, list se rimuju. To jaca paznju na sve dijelove rijeci.

Pronaci vise rime

Ko je to, ko ulazi: To je Peter Slikkepin

Ko je to, ko sjedi tamo? To je Peter Gummiged.

Da bi se nasle rijeci rime je vazno izvorsiti promjenu od sadrzaja do oblika, Morate slusati, sta pase zajedno.

Ko je to, ko kuca?
To je Peter Anker
Ko je to , ko otvara?
To je Peter Sukkertop

Pricaj, citaj i gledaj u knjige

Djeca imaju vecu zelju da uce citati, ako su navikli da citaju glasno- takodje kuci:

- Citaj glasno za svoje dijete svaki dan
- Otidji sa djetetom u biblioteku
- Citaj sam, i pokazi djetetu, da ti citas
- Pricaj o knjigama i casopisima

O sporom citanju

Rijec je jedna vrsta "audiopaketa".Kada ti citas jasno i ne prebrzo, dozivljavaju se ti audiopaketi bolji za tvoje dijete.Oni budu pothranjeni i zapamceni u pravom "pakovanju" - za kasniju upotrebu!

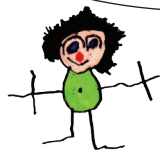
Pricaj, citaj i gledaj u knjige

O rijecima u knjigama

Kroz knjige dobija tvoje dijete uvid u svijet koji ga okružuje. Takođe dobija uvid u misli i osjećanja drugih.

Knjiga stimulise fantaziju i daje inspiraciju za igru. Na taj način koristis riječi sa djetetom, koje inače neće biti korištene.

Knjige su nevjerovatne,
sa kojima se može daleko stići.
Mi tako možemo izvesti da vuk govori,
izvesti, da mis nariba kruh od sira, a isto
tako i da medvjeda preselimo u pletene
rukavice.

Det tidlige sprog · 3-6 år

Pricaj, citaj i gledaj u knjige

Prati interesovanja tvog djeteta!

Pusti da tvoje dijete izabere knjigu. Pusti da tvoje dijete pokaze u knjizi. Pricaj o tome, sto dijete pokazuje

Sta sad ako.....

- moje dijete nije zainteresovano da slusa price?
- Ucini to lijepo i prijatno, kada citas knjigu.
- Ti mozes da ispricas pricu, umjesto da citas.
- Mozda je knjiga prelaka ili preteska.
- Nadji jednu knjigu, koju tvoje dijete voli i razumije, i mozda jednu knjigu koju tvoje dijete vec poznaje

Ponavljanja!

Citaj istu knjigu vise puta.

Igra pisanjem

Djeca uče lakše citati i pisati, ako startuju rano

Kada dijete pocinje igru citanja i igru pisanja, rano pod vlastitim uvjetima.

- Može da se igra i eksperimentise bez pritiska
- I ako se sprovodi sopstvenom zeljom i interesom

Zbog toga treba da pustis svoje dijete da "pise i cita".

Potrudi se da tvoje dijete cita, kako je napisano.

Zapamti ga pohvaliti, i ohrabriti, kada tvoje dijete igra citanje i pisanje.

Det tidlige sprog · 3-6 år

Igra pisanjem

Boble-Ti mozes da koristis sve situacije da bi savjetovao svom djetetu da pise, npr:

- lista zelja
- lista za kupovinu
- tajne poruke
- ime crteza
- tekst za djeciji crtez
- napisi poruke djetetu pozovi da sam napise
- koristi jednu tablu ili rastvorljiv u vodi flomaster na vratima frizidera
- koristi magnetna slova
- napravi knjigu zajedno sa djetetom

Imaj papir i olovku, tako da dijete moze da pise o tome sto procita glasno ili otpjeva. Nacrtaj i napisi sam. To inspirise tvoje dijete.

Jesi razmislijao da tvoje dijete može također koristiti kompjuter?

Omogući tvom djetetu lagan ulaz na kompjuter, iPad i elektronske igracke.

- To povećava koncentraciju djeteta
- To jača spektar riječi
- To zadovoljava oko- ruka koordinaciju
- Povećava se dječije razumjevanje jezika
- Tvoje dijete ostvaruje veće znanje

Primjer na IT sredstva učenja, koja podržavaju vašeg djeteta u čitanju i jezičkim sposobnostima:

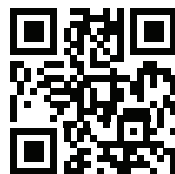
- Hr. Skæg
- Oline
- www.lillelæser.dk

Links

- www.biblioteket.sonderborg.dk
- www.sprogpakken.dk
- eller søg på nettet efter fx 'små børns sprog', 'sprogstimulering', 'sprogudvikling', 'babytegn' osv.

Du kan også finde denne og andre brochurer online på

www.sonderborgkommune.dk > Borger > Pasning, skole og familie > Dagpleje, vuggestue og børnehave > Særlige tiltag 0-6 år

www.sonderborgkommune.dk

Sønderborg Kommune
Børn og Uddannelse
Voldgade 5
6400 Sønderborg
T 8872 6400
post@sonderborg.dk